

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

CATALUNYA PINTORESCA

Pescadors de la costa de Llevant.

Inst. J. Esquirol

CRONICA

BONS, inmillorables, arxi-superiors ens van sortir els arcaldes de R. O. que regala 'l govern á la ciutat de Barcelona! No 's diria sino que al designarlos, investintlos de una autoritat superior á la que ostentan els designats per sufragi dels seus conciudadans, no 's proposa res més que introduhir el desordre y 'l desgabell en la ja prou desordenada y desgabellada administració municipal, en dany algunas vegadas dels interessos de la ciutat, en detriment sempre de la dignitat dels regidors que per haver rebut la seva investidura directament del poble, se troban las més de las vegadas vexats en l' us dels seus drets legítims.

Ahir el Sr. Boladeres; avuy el Sr. Lluch forman un ambo de arcaldes que 's poden citar com á modelos de desenfado. Més que arcaldes de R. O. semblan arcaldes de 'n dona la Real gana.

El Sr. Boladeres—tothom ho recorda—en vigílias del viatge regi no tocava de peus á terra. Bé sabia prou lo que opinava sobre aquest punt la casi totalitat de la corporació municipal resolta á no contribuir ab gastos de cap classe á l' obra de gran espectacle que 's tractava de posar en escena, y en la qual en Maura hi tenia l' interés de ferse elaborar una gran apoteosis. Tots els caps de colla de las agrupacions que constituheixen la corporació municipal li digueren que no n' hi havia de fets, y li digueren de una manera terminant y que no donava lloch á duptes.

Donchs á pesar de aixó 'l famós D. Guillém va voler fer un punt de arcalde de R. O.

—Que's prepari—va dir—l'allotjament per l'hoste regi en l' edifici dels Museus municipals: que s' habiliti y s' adorni convenientment y sense reparar en gastos: que hi vajan tots els treballadors de las brigadas que siguin necessaris, y que s' encarregui als industrials tot lo que sigui precís á l' habilitació espléndida del real palau... ¿Soch ó no soch arcalde de R. O.?

El Sr. Boladeres, qu' en el fondo es un infelís, tal vegada va arribar á imaginar-se que fentho aixís se guanyaria un títol de noblesa per ell y 'ls seus descendents. Y lo que va guanyar de moment siguié l' avís de que 'l rey de cap manera s' allotjaria en un edifici, quals condicions higiénicas deixan tant que desitjar. Aquesta especie de rebufo no l' havia previst el pobre D. Guillém en el calor del seu entusiasme. Ja compendrán vostés que n' hi havia per arrancarse de una grapada las monumentals patillas.

—¿Y ara qui pagarà 'ls gastos fets ilegalment y de una manera tan tonta?—se preguntavan els barcelonins.

De moment ningú va respondre. Pero al últim la cosa no ha pogut amagarse per més temps y als set mesos de aquesta gestació de contrabando va sortir á la llum un gastament, que fou presentat al Consistori pels Srs. Cambó y Puig y Cadafalch, ab un rétol que deya: «Val 104,000 pessetas.» Els puritans Puig y Cambó, regionalistas dels que doblegan la espinada davant dels poders monárquichs centralistas van prestarse á servir de *comadróns* en aquest part tan desgraciat. Y hasta pretenían fer veure que la criatura (un verdader mónstruo) era molt hermosa y perfectament viable. Un altre regionalista, 'l senyor Rogent digué que sí ab el cap. Un republicá, l'únich, el Sr. Marial, que segons sembla, havia alen-

tat á D. Guillém á realisar l' estropici, y hasta, segons se diu, li havia deixat uns taulons pera que pogués passar el fosso y introduhirse sigilosament y ab mals fins á la cambra de la senyoreta Legallitat, va unir el seu vot als del regionalistas, y ab ells va votar també l' actual arcalde de R. O. per alló que 's diu:—«Avuy per tú, demá per mí,» que tots els arcaldes de R. O. hi están exposats á fer una etzegallada.

En cambi els restants membres del Consistori, sens escepció de republicans ni regionalistas, van exclamar:—«Qui l' ha feta, que 'n respongui: qui trenca paga.»

Sols la minoría fusionista, per un resto de pudor monárquich, va fugir d' estudi.

En tot aixó lo més cómic es la sorpresa que ha tingut ó que ha fingit tenir el pare de la criatura, ó millor dit l' autor del gastament, al trobarse ab la suma no despreciable que importa la seva aventura amorosa dinástica.

—Jo no vaig autorisar que 's fes aquest gastol!...— exclama ara que 'l gasto está fet.—Jo vaig ordenar que 's parés tot, desde 'l moment que vaig veure que las obras no havían de servir!—repeteix una y cent vegadas.

Pero venen els industrials, els acreedors que no saben de qui han de cobrar y tatxan de inverídicas las sevas afirmacions. Ja veuen á quin temps hem arribat! ¡Fer passar per mertider á tot un Arcalde de R. O., casi á un esquitx de rey! ¿Cóm volen qu' Espanya vaji bé, quan ja res se respecta, ni la paraula del Sr. Boladeres?

Pero 'l pobre D. Guillém hauria [de tenir en compte una consideració. Lo grave aquí no es l' import de la cosa, sino la cosa mateixa. Ell, abusant de las sevas atribucions, passant per damunt de la voluntat manifesta del Ajuntament, per la seva propia y exclussiva voluntat, va obrir l' aixeta del despilfarro. Que després se vaji descuidar de tancar-la; que havent ordenat que la tanquessin, se vejes desobehit, ó que l' aixeta tingués escapes de major ó menor importancia, no hi vol dir res: lo essencial es qu' ell la vaja obrir. Si ell no hi hagués posat má, res hauria succehit.

La responsabilitat que puguin haver contret els funcionaris municipals si es que van deixar de cumplir las sevas ordres es cosa d' ell y d' ells: la Pubilla no hi té res que veure. Y per aquesta vegada la Pubilla no pot ni deu pagar las etzegalladas de don Guillém.

¡Que dimontri! ¿No li van donar en premi del seu fervor dinástich una gran creu? Donchs compleixi ab el seu deber y 'n tindrà dugas: la que li va donar el govern del rey y la qu' ell mateix se carregará. Perque aquesta se la carregará, n' estich segur. No voldrá D. Guillém, de cap manera, que per vint mil y pico de duros se posi en dupte 'l seu amor á las institucions. Si la creu li pesa, Cirineus té la causa monárquica que l' ajudarán á portarla. Escolti, senyor Boladeres: ¿per qué no acut á trobar al Sr. Marqués de Comillas? ¿Creu vosté que 'l poderós magnat permetrá que vosté quedi en pitjor situació que l' últim comparsa de la aparatosa comedia del mes de abril?

Vaji á veure'l y tregui de pena als malaventurats acreedors que avuy s' exclaman ab tanta rahó y als quals la Pubilla no 'ls pot ni 'ls deu atendre, també ab rahó que li sobra.

Perque ja es hora de que 's fassi un escarment en aquests arcaldes ab que 'l govern obsequia á Bar-

celona. Convé que 'l Sr. Lluch escarmenti al veure afeytar las monumentals patillas del seu antecessor.

El Sr. Lluch comet també extralimitacions y ilegalitats, quan regala una vara que no es seva á la Verge del Pilar, y quan ordena emplear pera fins agens al objecte pera que van ser nombrats els individus de las brigadas del Ensanxe, conforme clarament li va demostrar l' altre dia el gelós regidor republicá Sr. Bastardas. Ab aquestas intrusions arbitrarias trepitja y atropella las facultats y atribucions de la Corporació municipal.

Y per cert que 'l Sr. Lluch haurá de corretjirse de las sevas intemperancias, quan al veure's atrapat, acut al recurs de ofegar autoritariament la ven dels representants del poble barceloní, qu' en us dels seus drets y en cumpliment dels seus debers, li demanan comptes. L' altre dia 's permeté ferho ab el senyor Bastardas ab circunstancias agravants, es á dir dirigintli cárrechs injustos, torpement amanyats y volent privarlo de la facultat de contestar-

los, de donar explicacions. Unicament quan vejé que 'ls republicans en massa plens de indignació se posavan al costat del seu company y que 'l públich s' encrespava, perdé 'ls colors y hagué de cedir.

¡Podia en Maura en aquells moments anar á recullir ab un cabasset la dignitat autoritaria del seu alcalde de R. O.!

Gran forsa alcanza ab tot aixó 'l govern pera tirar endavant el seu projecte de Administració local. Donará gust, si arriba á aprobase, que un alcalde de R. O. y quatre adjunts tinguin al seu cárrech exclusiu l' administració municipal, manant y disposant á la mida del seu gust, sense publicitat de cap mena y á cubert de l' acció fiscalisadora de la corporació municipal, limitada á confeccionar els presupostos y á aprobar els comptes que se li presentin al final de cada exercici.

¡Y diuhen que aixó s' intenta fer pera moralisar l' administració y desarrelar el caciquisme!

P. DEL O.

ELS RUSSOS AL ORFEO CATALÀ

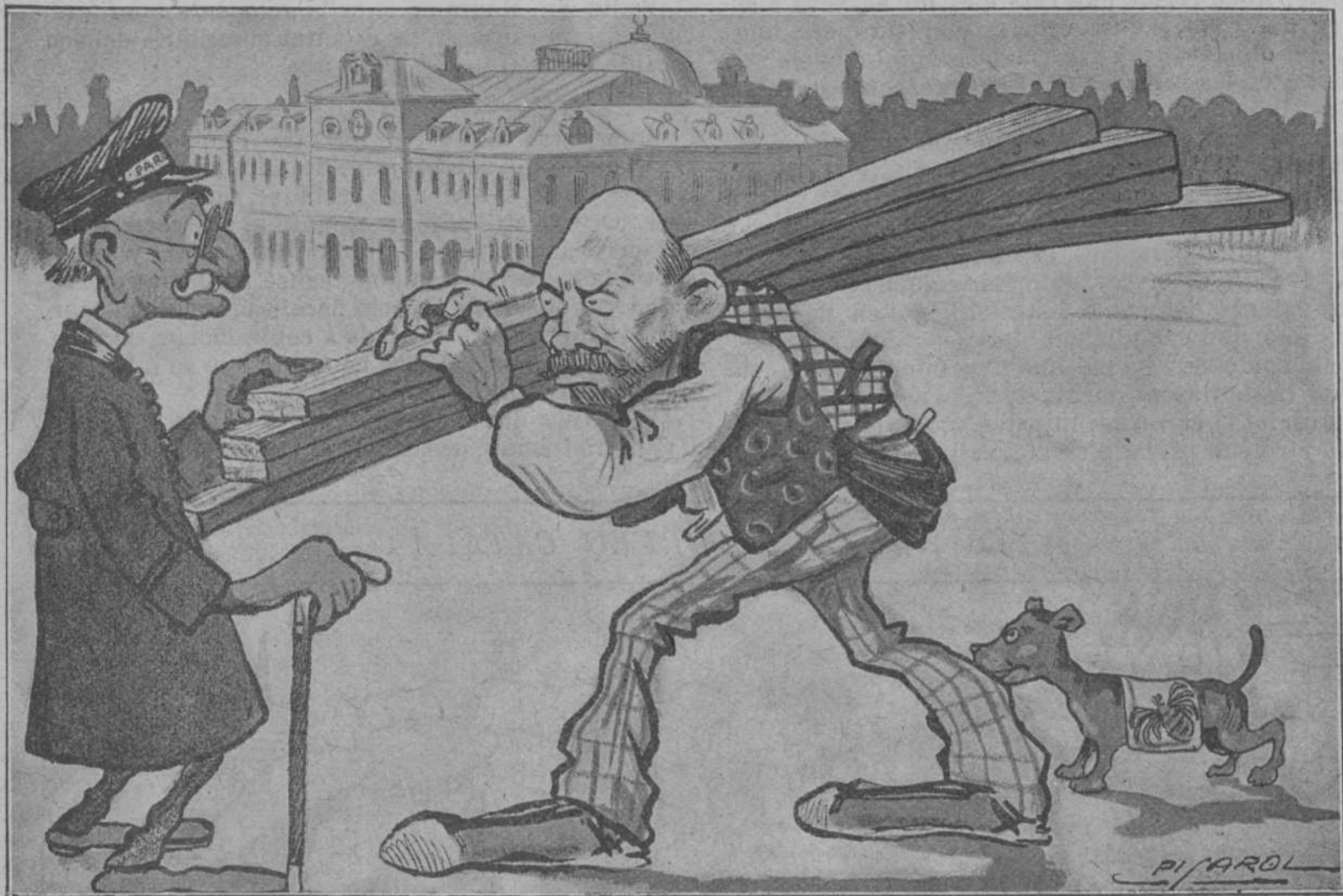

- ¿Sabs qué pensava, Kurtbuff?... Que hauríam d' spendre aquest himne pera cantar-lo á la Mandxuria.
 —¿Y aixó?
 —Sería la manera d' agafar als japonesos dormint.

EL LÍO DEL PALAU DEL PARCH

6

¡VAYA UNS REPUBLICANS!

—¿Ahont va ab aquests taulóns?
 —¡Calleu, home, calleu!... ¡Voldría ficarme sota terra!... En aquest Barcelona no 's pot fer res, que no s' esbom-
 bi desseguida.

L' enterro del albat

Jo 'l vegí cap al tart. El jorn moría;
 suau el sol relliscava allá á Occident;
 sos raigs esmortuhits á la Natura
 davant l' últim adeu.

Llansavan tot volant las aurenetas
 per l' ampla volta sos aguts xisclets,
 aletejant altivas, ja parantse,
 ja pujant vers el cel.

De granotas y grills l' accent fatídich,
 monóton, sempitern portava 'l vent:
 volava prest per al niuhet juntarse
 ab sa aymada l' aucell.

Cap al tart jo 'l vegí entrá al cementiri
 l' enterro del albat. L' escolanet
 tocava sens parar la campaneta
 indiferent, rialler.

Entrá la comitiva y la campana
 del mur brandá mandrosa breus moments,
 com al nou hoste saludant que duyan
 al camp del son etern.

La sorra grinyolava á cada passa,
 entre las fullas gemegava 'l vent;
 un rossinyol trenava cansons dolsas
 enflat á un xiprer.

Després sortí la gent. Després la porta
 ab estrépit tancá 'l sepulturer,
 y el nin dins la caixeta vora 'ls ninxos
 va quedarse solet.

Mes no solet del tot, que com mareta
 enamorada 'l rossinyol aquell
 va vetllarlo cantantli cansons dolsas
 desde dalt d' un xiprer.

J. BOSCH Y ROMAGUERA

¿QUÍ VOL FERSE RICH?

Una vegada més s' ha probat la exactitut d' aque-
 lla consoladora máxima dels bons creyents: «Deu,
 quan tanca una porta, n' obra un' altra.»

Tancada—gracias á una oportuna disposició del
 Govern—la porta de la lotería d' Hamburg, aquella
 famosa lotería en la qual, *en el caso más feliz espe-
 cialmente*, segons resavan els prospectes, podia el
 jugador embutzacarse, en cinch minuts, no sé quina
 barbaritat de milions de marchs, se'n obra un' altra
 á París, que si no es tan alta y tan ampla com la de
 la lotería d' Hamburg, no crech que se'n hi faltin
 gayres milímetros.

El fet es realment curiós y la seva observació no
 pot deixar d' intrigar á las personas una mica refle-
 xivas.

¿Qué dimontri deuen haver notat els extrangers
 en el modo de ser dels espanyols, per arribar al ex-
 trém de pendre's la molestia de venir aquí tan so-
 vint á oferirnos gangas, creadas únicament en obse-
 qui nostre y sistemáticamente negadas als habitants
 de las demás naciones europeas?

Un día—ja fa anys d' aixó—se'ns presenta un
 marqués de Rays, notificantnos que á Port-Bretón
 hi ha una vinya que dona or en lloch de vi y que
 nosaltres y ningú més que nosaltres ha d' anarla á
 explotar.

Més tart compareix un filántrop francés que, ab
 tot l' altruisme del món, ens brinda las ricas minas

d'Ofir, descubertas en benefici nostre, y en las quals las monedas de cinch duros surten ja fetas, barrejadas molt sovint ab bitllets de Banch flamants y legítims.

Després vé la loteria d'Hamburg, ab la seva formidable llista de marches á guanyar.

Darrera d'aquesta arriba la de Budapest, tan espléndida y tan sustanciosa com aquella, sense més diferencia que la de donarnos en coronas lo que la loteria hamburguesa 'ns regalava en marchs...

¿Qué vol dir aquesta predilecció que 'ls estrangers mostran per Espanya? ¿Es carinyo expontani, engendrat per la hermosura del nostre sol, per la bellesa de las nostras cansóns, per l'encant singular de las nostras costums incopiabls? ¿Es, al contrari, fruyt de la compassió que la llegendaria miseria espanyola inspira als capitalistes europeus, Quixots financers sempre prompts á enderezar entuerfos de butxaca y á desfacer agravios económichs ab la ementa irresistible de la seva bossa?

Lo qu'es no ho sé; pero, sigui lo que sigui, el fet s'ha reproduhit tantas vegadas que, sense tancar els ulls á la evidencia es impossible negar que 'ls estrangers ens estiman d'alló més y apenas surt al món una ganga, un negoci bárbaro, un filó rothschiliá, els falta temps pera venir á oferir-lo als espanyols, dihentnos ab la més seductora y persuasiva de las sonrisas:—¡Aquí 'l teniu! ¡Es per vosaltres! ¡No volém que 'n disfruti ningú més!..

ELS QUE NO PAGAN

—¡Pase!... (Ja deu ser concejal aquest mestre.)

L'últim plat d'aquest deliciós menú de generositats y galanterías es el que de París acaba d'arribarnos ab el darrer correu.

A la vista tinch el prospecte del estupendo negoci, que verdaderament no sé cóm no ha tentat al ministre d'Hisenda. ¿Quina manera més fácil y sencilla de resoldre en un moment els apuros de la caixa nacional!

El procediment es d'una simplicitat admirable. Se tracta d'una casa que á París s'ha establert y que per medis qu'ella se sab y que cap necessitat té de explicar al públich, combina jugadas de bolsa d'uns efectes tan agradables com sorprenents.

Vostés no tenen altra obligació qu'enviar fondos á la direcció que la casa 'ls indica, y deixarla fer á n'ella. Una vegada 'ls quartos arribin al seu poder, ella 's cuydará de tot lo demés.

Verbi-gracia,—y aquí no faig més qu'extractar el prospecte ab la major fidelitat possible:—Vostés envían á París 450 franchs, y la casa, ab aquests diners, comprará accions de Beers, del Metropolitá y de Río Tinto, y á fins de mes haurán vostés guanyat la friolera de tres mil franchs.

¿Els sembla poch? En aquest cas, en lloch de 450 franchs remetin á la casa parisenca 'l doble ó 'l triple d'aquesta quantitat, y dobles ó triples serán també las ganancias.

Un'altra combinació. Suposém que 'l desembols de 450 franchs resulta massa gros per las sevas forsas: no per aixó quedan vostés excluhits del succulent banquet financier á que la casa convida als afortunats espanyols. No hi ha necessitat d'enviar precisament 450 franchs; els filántrops de París han tingut la previsió d'ajustar la sort á totes las midas.

Remeten vostés únicament 275 franchs, y ja está arreglada la cosa. Ab 275 franchs pot comprarse tal quantitat de renda francesa que, á fi de mes, sense altre treball que 'l de parar la má, tindrán vostés el gust d'haver guanyat una suma que oscilará entre mil y dos mil franchs.

Remeten vostés únicament 275 franchs, y ja está arreglada la cosa. Ab 275 franchs pot comprarse tal quantitat de renda francesa que, á fi de mes, sense altre treball que 'l de parar la má, tindrán vostés el gust d'haver guanyat una suma que oscilará entre mil y dos mil franchs.

¡Més d'un setcents per cent en un mes!.. Ara que l'Azcarate ha presentat al Congrés espanyol una proposició contra l'usura, ¿no 'ls sembla que la ganancia que la casa de París ofereix als bondadosos espanyols es una compensació bastant bonica?

No obstant, s'ha de dir tot.

Exposat el negoci de la manera descarnada ab que acabo de ferho, sense anyadirhi cap aclaració, no faltarian personas desconfiadas que sentirían duptes y hasta potser arribarian á posar en tela de judici la formalitat de la honorable casa parisenca.

No hi ha res d'aixó. La casa es seria, y tant ho es, que després d'enumerar els beneficis que 'ls seus clients han d'obtenir, anyadeix ab una escrupulositat que 'l honra moltíssim:

«Las ganancias ofertas son casi bé seguras; pero en cas advers y suposant que las combinaciones calculadas fracassessin del tot, als nostres parroquians no pot succehirlos altra cosa

INFORMANTSE

—¿No deyan que 'n farían pagar una pesseta d' aquestas «projeccions enrahonadas?»
 —No, sant cristiá; no val mes que 25 céntims.
 —¡Ah, vamos! Aixó ja es mes enrahonat.

que perdre las cantitats enviadas, y res més.»
 ¡Res més!..
 ¿Han vist vostés en lloch sinceritat com aquesta?
 A. MARCH

LA PUJA DE LA BELLESA

Un any ha passat ja des que radiant
 de goig y d' hermosura
 pareixia una santa.
 El xoch d' abdós miradas inaugura
 y exalta una passió amorosa, pura,
 Cupido, á la que salta, prest els clava
 la fletxa als dos á l' hora
 perquè supuri lava
 cad' un dels seus dos cors y tregui enfora
 la cendra d' aquell foch que ja 'ls arbora.
 El dolor, malaltís, aixís que ovira
 la seva sort juntada
 al damunt séu se tira,
 bada feresta gola assedegada
 y 'ls hi infiltra verí una caixalada
 Ab els seus brassos lliga cuidadosa

son fill la jova mare
 passat un any. D' hermosa
 n' es molt més que llavors perquè 's veu ara
 l' ardor del cor surarli per la cara.

J. COSTA POMÉS

ELS DOS ARCALDES

Don Guillém el Patilludo
 y don Bieló 'l Malaltís
 van trobarse ahí á la Rambla
 y 's van posá á parlar aixís:

—Salut y pissetas, insigne Boladeres. ¿Qué té, que 'l veig tan preocupat?

—¡Ay Lluch del cor!... ¿Que no sab lo que 'm passa? Prou que la Casa Gran ne deu anar plena.

—¿Son cosas de la Casa Gran? No 'n sé apenas res, ni ganas. Cada día n' estich més tip d' aquella sinagoga.

—¿Per qué 'n diu sinagoga?

—Perque no més hi ha que juheus.

—Y de la pitjor especie, per cert. Lo que ab mí fan avuy, no té dibuix. Nada menos que abrigan la disbaratada pretensió de volguerme fer pagar els comptes d' alló del Parch.

—¿Alló del Parch? ¿Pero de qué 's tracta?

—D' un infundi inconcebible. Resulta, no sé cóm, qu' en els conatos de preparatius d' arreglo del palau varen invertirshi vint ó vintiquatre mil duros, y ara diuhen que 'l responsable d' aquell gasto soch jo.

—¿Qui va fer comensar las obras?

—Jo vaig ser, pero tot just comensadas vaig ferlas suspendre.

—¿Per qué donchs van continuarlas?

—¡Oh! ¡Escorcollim! No hi ha manera d' averiguarho. Ells diuhen que va ser per ordre meva; pero jo ho nego y ho renego, y estich disposat á sostenirho davant de totas las brigadas municipals, guarda-passeigs inclusive.

—¿Vol créurem á mí? No s' hi amohini.

—¡Ja ho diu vosté! Si 's tractés de quatre ó sis duros, li asseguro que de bona gana 'ls donaría, no més que per fer callar á n' aquesta colla de bullangueros y poder quedar tranquil; pero... ¡cent mil pessetas ó cent vint mil!.. encare no ho sé del cert, porque tan aviat diuhen una cosa com un' altra... ¿Qui 'l fa aquest desembols en els temps que corrém?

—Y donchs, ¿cóm s' engiponará aixó?

—No ho sé; per ara 'ns las mesurém á cops de cartas. Jo ja n' he escrit un joch. ¡Quína casa, amich Lluch, quína casa aquella!.. Ja té rahó 'l ditxo que diu que «uns se 'n enduhen la fama y altres portan els taulóns.»

—Còntimho á mi, respecte á aquest punt. No's pot bellugar un dit que no us presentin el compte. ¿A vosté volen ferli pagar las obras del palau?.. A mi'm volen fer pagar la vara.

—Una vara que s' ha perdut?

—No: vaig regalarla á la Verge del Pilar, ara quan hi vam ser á ferhi aquella mica de xerinoia, y *jami-gol*, no pot vosté imaginar-se l'escándol que per aquesta friolera m' están armant.

—¿També volen que la pagui?

—¡Vayal Y que no me'n escaparé pas. En sessió pública m' ho han fet prometre... y ab tota la mala intenció ho han posat á l' acta.

—¡Quina poca consideració!

—Aixó es lo que jo dich. ¿Qu' es una vara més ó menos per una ciutat com Barcelona?

—¿Vol que li digui una cosa? Per haver de sufrir aquestas impertinencias no val la pena de ser calde.

—Casi soch de la seva opinió. Déixatho dir tot, róssat ab gent de tota mena, permet que'ls diaris te posin en caricatura, ¿y total per qué? ¡Per quaranta dugas pessetas diarias!..

—Amich Lluch, n' hi ha per tirar el barret al foch.

—O per donarse á las ocas.

Va acabarse la conversa
al arribá á n' aquest punt,
y l' un va anarse'n avall
y l' altre va seguí amunt.

MATÍAS BONAFÉ

¡QUIN PARELL!

—Jo sé fer versos, Parera.

—¡Cá!

—¿T' hi vols jugá un dinar?

—Sí.

—L' anirém á menjar,
si bé 't sembla, á Vallvidrera.

—Ja está dit.

—Que sigui curt

LA NECESSITAT NO TÉ LLEY

—¿Qué dirán? ¿Que soch excéntrich
y que invento extranyas modas?
Tant me fa: la meva panxa
no pot anar sinó ab rodas.

LA GENT DEL TRANVIA

—¡Alsa amigo, vestit nou!.. ¿Que us l' ha regalat l' Inglés?

—L' Inglés no 'n regala de vestits; no mes regala es-santías.

el vers; jo diré un pareado.

—Jo un altre. ¿Que 't creus que bado?

Pro no val á fer cap furt.

—Es ben meu, y ab molt salero:

«A la plassa de Santa Ana
vaig abressá á ta germana.»

—No es vritat.

—Ja ho sé.

—¡Embustero!

—¿Y 'l teu?

—«A la Font del Gat
vaig sopá ab la teva dona.»

—Sí no es vers.

—Tant se me 'n dona.

No será vers; pro es vritat.

FÉLIX CANA

LLIBRES

POMARROSAS, *poesias* de JOSÉ DE DIEGO. — Un llibre el gant, simpátich, que atrau ab la seva esmerada tipo graffa, ab la seva artística enquadernació. Després de la portada, un retrato: el del autor: es jove y de cara intelligent. Seguidament una *introducción*, confessió lleal dels duptes y vacilacions que han agitat al poeta y dels motius que l' han impulsat á empendre determinat camí. Tot aixó es lo que 's troba avants de arribar als versos, classificats pel mateix autor, y millor que classificats spomellats, tenint en compte el género, l' assumpto, l' intenció.

José de Diego, fill de Puerto-Rico es tot un poeta llich, de molt alé y de un gran primor de forma. Es ademés

un amant de la seva illa nadiua, l'hermosa Antilla menor, pels espanyols descoberta y civilisada, y que formá un dels florons més preciosos de sa corona fins que 'ns sigui arreballada pels Estats Units.

Diego 's recorda de la mare patria, y mostra embargat el seu esperit per núvols de tristesses y preocupacions, respecte á la sort de la seva terra, condemnada tal volta á veures desnaturalisada per una rassa que no es la nostra y que no sent la vida, ni l'art, ni la bellesa, com la sentim nosaltres.

Tots els seus cants son hermosos; pero 'ls que dedica á Puerto-Rico son tal vegada 'ls més sentits, els més suggestius, els que ofereixen una marca més fonda de inspiració.

ALGUNAS NOTICIAS ACERCA DE LAS ANTIGUAS COMUNIDADES DE PESCADORES EN EL CABO DE CREUS.—*Memoria leida en la Academia de Buenas Letras de Barcelona por D. FEDERICO RAHOLA Y TRÉMOLS.*—Es aquest un treball de investigació històrica tot ell de primera mà, quals materials jeyan olvidats en els arxius dels pobles del Cap de Creus, y especialment en els de la simpática Vila de Cadaqués. El Sr. Rahola al donarlo á llum ha acumulat elements de molta importancia, tan curiosos com interessants, pera conèixer y apreciar la organització del treball dels antics pescadors de aquella regió, las costums y lleys per las quals se regían, las institucions de mutualitat que tenían establertes. Reminiscencias vigorosas de aquellas lleys y costums han arribat fins als nostres días.

El Sr. Rahola, com á bon escriptor qu' es, ha sabut vestir el resultat de sas investigacions ab las galas de un estil vibrant. No s' ha limitat á explorar, com tants altres que furgan en els polsosos arxius, sino que ademés ha donat vida al fruyt de las sevas rebuscas, encomanantli un calor vital altament comunicatiu y simpátich, demostrant ser un excelent literat y un bon cadaquessench.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

∴ *Dolora*, poema dramátich de *Felip Cortiella*.—Tanca aquesta producció els ideals lliures y independents que professa 'l seu autor, posats de relleu ab sinceritat, valentia y una gran forsa de convicció.

∴ *Els Manolos*.—Juguet cómic en un acte y en prosa de *Joan Costa Bonafont* estrenat en el Centre republicà de la *Dreta del Ensanche* 'l 19 de abril de 1903.

∴ *Las mitjas de la Paula*, humorada en un acte y en prosa original de *Antón Saltiveri*.

∴ *Las estatuas del Tenorio*, segona part de *Las Desgracias del Tenorio*, parodia en un acte y en vers original de *Lluís Millá y Salvador Bonavia*.

RATA SABIA

Remesa y apayvagada la febre tenoriana, s' ha restablert la normalitat; pero sense que 'ls cartells acusin no vetats de cap género.

La senmana teatral subsegüent á las castanyas ha sigut pobríssima. Al solicitar l' almoyna de una revista, ganas venen de dirli:—Déu te fassi bé, germana!

UN ESTRENO QUE NO HO ES

Com á estreno se anunciá á *Romea* 'l drama en un acte suscrit ab el títol de *Joventut* per l' Ignaci Iglesias. Cert qu' en els cartells se consignava qu' era la refundició del primer acte de un altre drama en tres actes, qu' en lo successiu passarà á ser trilogía.

Per lo que atany á n' aquest primer acte la pretesa refundició no 's fá visible: es ni mes ni menos l' acte primer del drama del mateix autor *Els primers frets*, estrenat anys enrera á *Novetats*. Recordo perfectament que aquest acte primer es el millor de l' obra. Veurem, quan se posin en escena 'ls altres dos, si la refundició anunciada se refereix á ells.

Joventut, tallada de la producció de que formava part, constituheix un drama emocionant, que bé pot anar tot sol. En l' escena final vá esclatar un estrepitós aplauso, y 'l públich no 's doná per satisfet fins á després de haver cridat al autor tres ó quatre vegadas á la escena.

CONCERTS CASALS-BAÜER

Han sigut, com esperavam dos veritables aconteixements musicals.

En Baüer es un gran pianista dotat de una forse extraordinaria y de una quadratura perfecta. En todas las pessas qu' executá sapigué interessar al públich y ferse aplaudir ab justicia. En cástich á lo bé que ho fá, el públich á cada concert li exigí dos y fins tres tornas, que no eran per cert trossos de coca ni llenguets, sino pans de nou lliuras, tan nutritius y substanciosos com las pessas del programa que mes ho fossen.

Respecte en Casals, tot lo que diguessim y ponderessim resultaría pálit enfront de la realitat. En Pauhet Casals es el violoncellista colossal per escelencia. Duplo que com ell n' hi haja avuy un altre al món. Te todas las de la ley: un domini absolut del instrument, una tonalitat encisadora, una intensitat que avassalla. Fa cantar el violoncello, com no cantarfa la millor veu humana. Y ademés, essent com es primorós y elegant y possehint com possehix una habilitat sense parella, aplica todas aquestas qualitats, no á lluir habilitats, com tants virtuoses llaminers del aplauso del públich admirador de la seva gimnassia, sino á interpretar als grans autors á tota conciencia, penetrant fins lo més íntim de son esperit creador.

Felicitemnos de que de Casals, celebritat universal, no n' hi haja més que un, y que sigui fill de ia terra catalana.

Molta y distingida concurrencia en el concert del dissapte; en el de dilluns, qu' era l' últim, un plé á vessar de un públich que més que á l' admiració s' entregá al deliri.

AUTÓMATAS NARBÓN

Divertida á tot serho es la parodia de *Don Juan Tenorio* estrenada últimament en aquest elegant local. Las més culminants escenas del famós drama s' hi veuen en ella graciosament caricaturisadas, y 'l públich s' hi fá un panxó de riure, admirat del aplóm ab que 'ls diminuts personatges desempenyan els seus papers, y 's fan l' amor, y 's raptan, y 's desaffian y 's matan, lo mateix que las personas majors. D' aquí l' éxit que 'l *Tenorio* ha alcansat y que tants plens ha proporcionat als *Autómatas*.

Veritat es també que l' obra ha sigut espléndidament presentada y que gran part del efecte obtingut se deu á las hermosas decoracions dels Srs. Moragas y Alarma, ben dignas per cert del seu reconegut talent.

NOTICIAS

Demá dissapte, inauguració de la temporada lírica del Liceo.

Al Principal funció única de la companyia francesa Jane Hading-Lebargy, posantse en escena una de las obras que més soroll han mogut últimament á Fransa: *Le retour de Jerusalem*, una producció relacionada ab la qüestió semita que tant preocupa als nostres vehins d' enllá del Pirineu.

N. N. N.

Els extrems se tocan

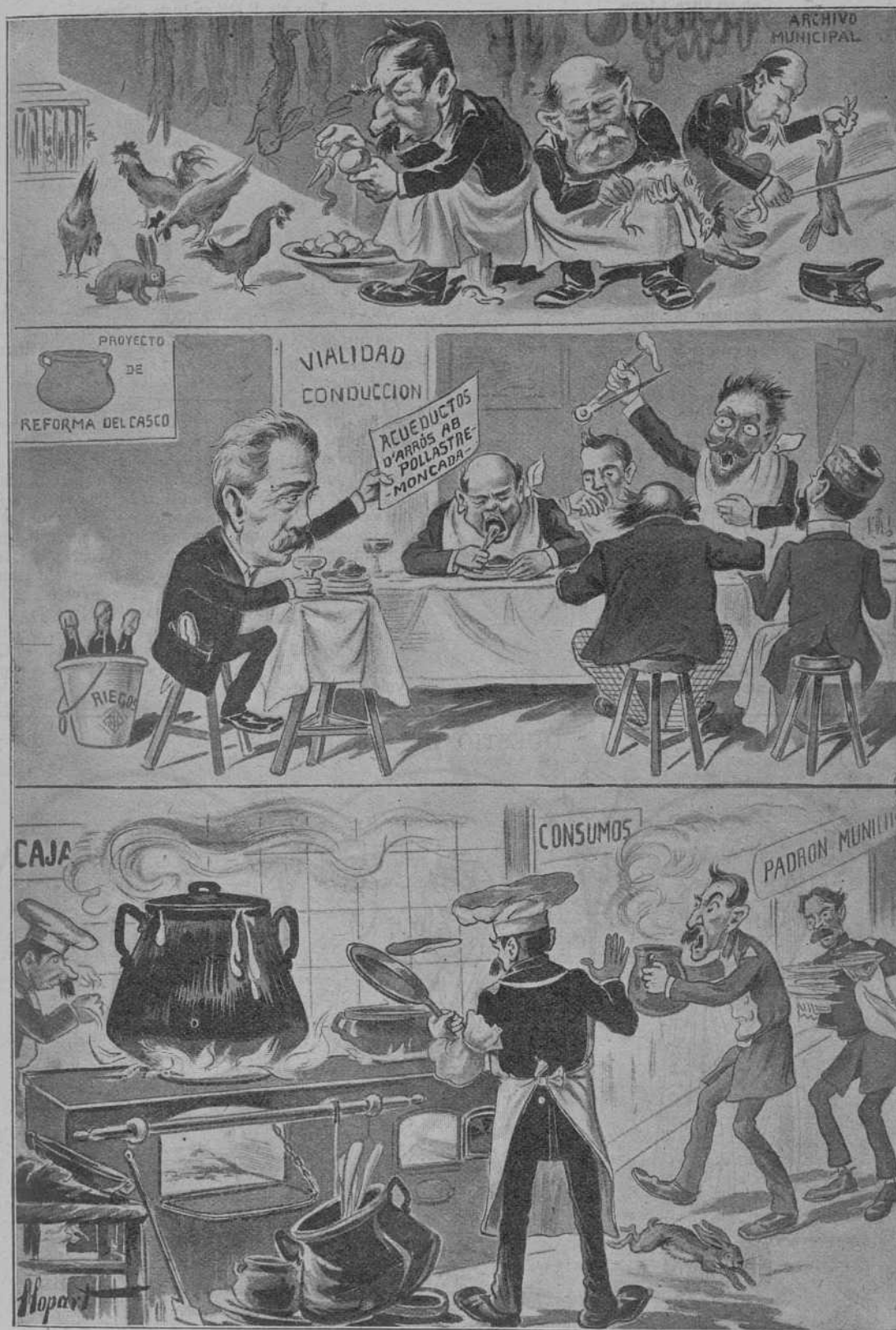
I

En lo número hu de mon carrer
hi viu un pobre lelo que 's diu Roig;
y en cambi, en el darrer
hi habita un altre pobre, un altre boig.
Vostes preguntarán:—¿Y aixó que proba?—
—Que 's tocan els extrems, cap cosa nova,
pro com que está olvidantla molta gent
convé ferho avinent:
son dos que en *extrems* viuen oposats
y 'ls dos *están tocats*.

II

Un home alt y prim

EL SOMNI D' UN REGIDOR

La nostra Casa Gran
convertida iper fi! en un restaurant.

com una canyota
al mitj del carrer
ab un altre 's topa
d' extrem oposat,
curt com una bola,
y encsixon al punt
després de dos «holas!»
Total, un cas mes
qu' á las claras proba
lo qu' estém dihent:
que 'ls *extrems se tocan*.

III

Ella te 15 anys;
ell 40, ab rosca;
un espárrech, ell,
ella es una rosa;
ell negre esparver
de mirar ferotje;
ella, per lo blanca
sembla una coloma
de mirar tan dols
com... com ella sola.
¿Festejan ó qué,
d' un paller á l' ombra?
No ho sé: el que sé sols
y hasta 'l ditxo ho proba,
que son dos *extrems*
y, que, ¡es clar! *se tocan*.

IV

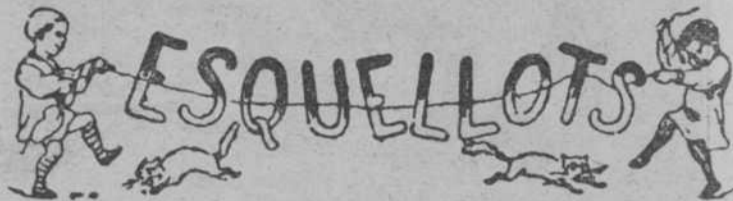
—¿Que ho fa, vosté qu' ho enten
que en sent al baix de la bota
lo ví m' agafa un punt d' agre?
—¡Vaya unas preguntas, home!
com que 'l ví arriba al *extrem*
y ¿sab? *els extrems se tocan!*...

V

Poch després d' administrarli
al pobre la extremaunció
comensa á fe unas ganyotas
que no fan mica de goig.
Intenta dí unas paraulas
que no entenen els d' aprop,

allarga un bras als que 'l vetllan
y 's queda estirat com mort.
Tots els d' allí en justa alarme,
uns, vinga pendrerli 'l pols,
els altres á ferli fregas
y á donarli inhalaciós.
En el *extrem* de sa vida
(donchs el pobret ja 's veu mort)
tothom el *toca*, el rebrega,
¡com si 'l pastessin de nou!
Ei alló: *els extrems se tocan*
tant en vida com en mort.

J. OLIVERAS P.

El dilluns á la nit *La Perdiu* plorava á llágrima
viva perque 'ls *seus amichs* de *La Renaixensa* van
atacar al Sr. Puig y Cadafalch, ab motiu del gep de
20 y tants mils duros que 's van gastar al edifici del
Museu del Parch, ab motiu de la vinguda del rey á
Barcelona.

Parla á tal efecte del corch de la *maladicencia*
(jo diria maledicencia), «de suposicions calumniosas
fetas ab la prudencia deguda pera no caure sota la ju-
risdició dels Tribunals», de «homes débils y baixos
que no concebeixen la generositat, se passen la vida
murmurant y de tant en tant s' aixecan pera des-
honorar als que treballan», de «uns quants anónims,
anónims encare que firmessin, que converteixen las
lluytas per Catalunya en una batalla selvatge», y de
«campanyas de calumnias» que tenen per objecte
«minvar forsas y crear odis que convertirían el Ca-
talanisme en un partit de personalismes á la espa-
nyola.»

LA QÜESTIÓ DELS ESPERITS

L' Esperit Sant.

L' esperit de ví.

¡Pobre d' esperit!

OBERTURA DEL LICEO

—La felicito per la propietat del seu vestit. No 's pot negar qu' es una verdadera obertura.

Ja venhen com canta *La Perdiu*, quan li fan á n' ella no més que una mica una miqueta de lo qu' ella, constantment ha vingut fent als altres.

Perque en las arts de la difamació y del descrédit ella n' ha sigut catedrática. No té, donchs, dret á queixarse de que 'ls seus alumnos vulguin competir ab ella, més que sigui á las sevas expensas.

Del cas de *La Perdiu* podría ferse'n un bonich apólech.

¡La inventora de un sistema especial de periodisme, víctima de la seva propia invenció!

¡Una aficionada á dejectar després d' ensenyar á dejectar als altres, queixantse d' empudegarse y asfixiarse en la corrupció per ella mateixa en primer terme acumulada!

En aixó havian de venir á parar tots els esforços, todas las contorsions dels companys de causa.

Va cundint la moda dels trusts. Ja en aquest punt ni 'ls yankees ens passen la má per la cara.

Tenim el trust del pá, el trust del sucre, el trust del arrós, el trust del bacallá, el trust dels ous y el trust de las patatas.

A última hora s' ha organiat el trust del tocino.

Y qui no pugui pagar las sustancias alimenticias als preus exagerats qu' exigeixen els acaparadors, que dejuni.

Peró com que aixó de viure sense menjar no es possible, cal registrar la frasse de un obrer desesperat:

—Aixó dels trusts—deya—durará fins y á tant que vingui el gran *patatrúst* final.

En una de las últimas sessions del Ajuntament se va llegir una comunicació del governador civil, anunciant la próxima arribada en el port de Barcelona de un barco de guerra alemany y de un altre dinamarqués, que conduheix al príncep Carlos.

«El Ayuntamiento—diuhen els diaris—dióse por enterado de dicha comunicació.»

Y no van fer mérit de alguns regidors que ai donarse per enterats, van fer un gran badall.

¡Qu' es trist, senyors, que no se 'ls pugui obsequiar! ¡Que n' es de lamentable, que avants de acabarse l' anyada, s' hajan agotat las provisiones!...

En *Pol*, cantava l' altre dia en vers endecassílabo, la supressió de las gotas de rom en els cafés.

En versos endecassílabos del tenor següent:

«¿Cóm ho farán els jugadors de domino del Condal y de l' Alhambra que las horas passen bebent á glops y disputantse?»

El segón de aquesta tres versos es una preciositat. Per tenirho tot, fins té una sílaba de massa.

Ja 's coneix qu' en *Pol* es mestre en *gay saber!* Pero en un saber tan *gay* que no arriba fins á saber cantar las sílabas dels versos ab els dits.

Un nou mérit en la fulla de serveys de la Compañía de ferrocarrils del Nort: el descarrilament de las Franquesas, ab la mort de dos pobres operaris.

No arriba l' accident á la importancia trágica de las catástrofes de Quintanilleja y Cenicero; pero espérense, que tot anirá venint.

Precisament á la línia de Sant Joan de las Abadesas hi ha un túnel, el de Fontmolsa, qu' está si s' ensorra ó no s' ensorra, y un xich més enllá, á Manlleu, un pont ab esquerdas que 's troba si 's desploma ó no 's desploma.

Ja veurán quinas ressenyas més conmovedoras publicarán els periódichs el día que aixó succeheix!

L'altre día viatjava en un tren de la mortífera companyia, y tothom se queixava dels wagons estrets, bruts, atrotinats, incómodos, que al rodar sacsejan al pobre passatjer ab perill de desenquadrarlo.

Y un company de viatge va dir:

—No s' inquietin, senyors, que la Companyia ja 'ls canviarà si 's plau per forsa. El fet es que ocorrin forsa catástrofes, y que de mica en mica vagin estellantse. Per aquest procediment tan senzill y recreatiu, la Companyia anirá eliminant el material vell, inservible, y 'n comprarn de nou... ey! si no 'n troba de lance.

La noblesa catalana acaba d'enriquirse ab un nou títol.

El de comte de *Sert*, concedit á D. Francisco Sert y Badía.

Duenyo de una important industria, y disposant com disposa de una gran instalació de tintorería, ningú en millors condicions qu' ell pera tenyirse la sanch de blau.

Será, donchs, un comte de *Sert* en tota regla, que podrá adornar el seu escut ab la següent divisa: «Els certs com á certs; els duptosos com á duptosos.»

En materia de *Tenorios*, aquest any han batut el record els teatros mallorquins.

A Lluchmajor, D. Juan al tirar l' estocada á don Luis, va inferirli una ferida grave á la cara.

A Sóller va pagar la festa el Comendador. D. Juan li va buidar un ull de un cop de pistola. Lo més curiós es que 'l públich, al veure caure al papá de D.ª Inés, al notar que queya tan bé, ab tanta naturalitat, rompé en un aplauso entusiasta.

Aixís es com s' ha de practicar l' art, al viu.

Y es aixís també com s' alcanza l' aplauso públich. No hi vol dir res que al Comendador de Sóller aquest honor li costi un ull de la cara.

L' any que ve pot encarregar-se del paper de protagonista, y borni com quedarà, ningú com ell per semblar que fassi l' ullet á D.ª Inés.

Ja té rahó 'l refrá: «No hi ha mal que per bé no vingui.»

M' he enterat ab escándol de la suscripció que acaba de obrir la *Unió catalanista* «pera costejar una tanca de ferro y obra, com si n' hagués fet alguna, posantlo en condicions de ferse soci de *La Reixa*.

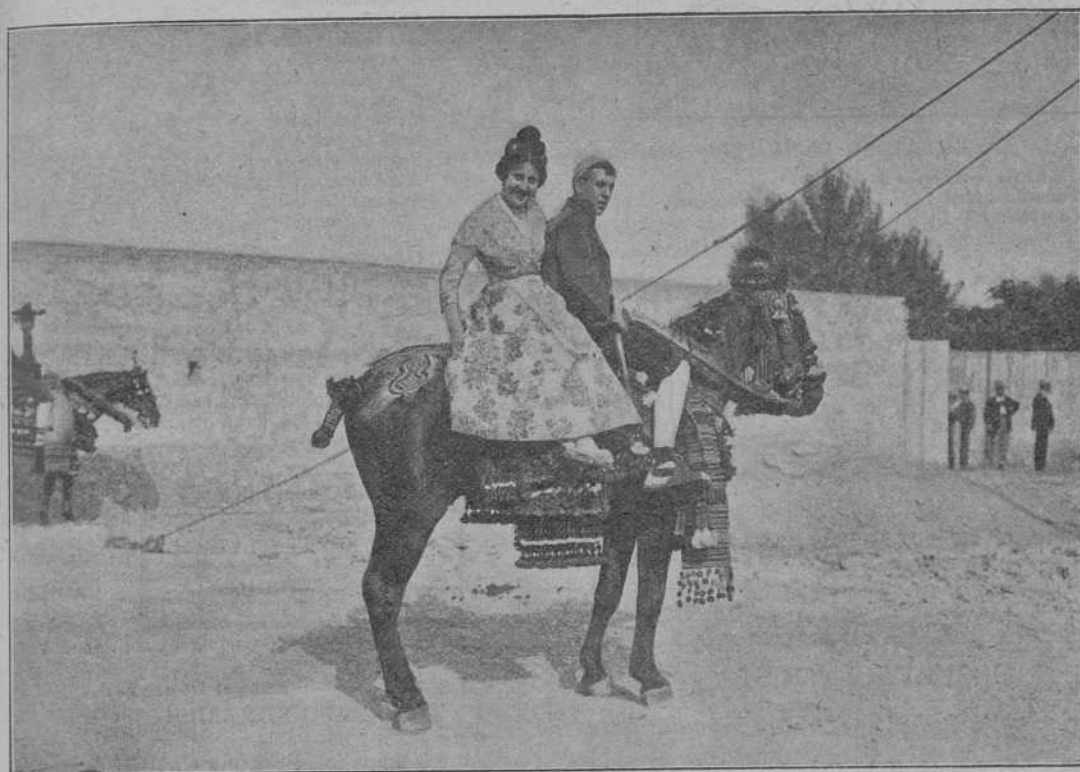
Pero ben considerat no hi ha qu' extranyarse'n: aixís procedeixen els reconsagrats ab lo que més estiman. Per aixó son reconsagrats.

UNA LLISSÓ AL SENYOR LLUCH

—Noy, hi llegit els diaris barcelonins y veig l' escándol que 't clavan. Per lo tant té, aquí 't torno la vara, y un' altra vegada no donguis coses que no son tevas.

A LA TERRA DE LAS FLORS

Una parella valenciana.

Lo mateix que ab el Pi de las tres branques farían ab Catalunya demá que 'n fossin amos: també la reclourían dintre de una tanca de ferro y obra.

De set á vuyt mil personas (?) han arribat á reunir-se á Madrid pera demanar al govern que 's torni á permetre la celebració de corridas de torros en els diumenjes.

En Canalejas y en Romanones s' havían compromés á assistirhi pera donarhi alguns passes de muleta oratoris; pero á l' hora de la *corrida* van quedarse á casa.

Al negarse á lidiar ab la ley del Descans dominical, senyal que deuen tenir por de una *cojida*.

¡Quína desgracia per la nació, si ells també 's veyessin obligats á tallarse le cuheta!

La *Sala Mercé* instalada en la Rambla d' Estudis, no dirém que sigui una ceba artística; pero sí una *cabessa de jonquillo* de las que fan flor. Tot es que 'l gros públich s' acostumi á olorarla y 's recrehi ab el seu perfum.

L' instalació es curiosa y está feta á tot rumbo. Un espayós vestibul, decorat ab severa elegancia, condueix á un local transformat en una caverna de color de terra. En tota la superficie, una grade-ria molt ben disposta perque 'l públich pugui veure cómodament l' espectacle; y una mitja llum molt ben entesa perque 'ls espectadors no puguin distreures contemplantse ells ab ells. Al fons un petit escenari; y á la testera oposada 'l joch de llums.

L' espectacle consisteix en l' exhibició de películes cinematográficas algunas d' ellas, de carácter cómic y parladas, y ab la visió de Montserrat, ab

acompanyament de cant y música. Las decoracions son de 'n Graner—no tant bonicas—pel meu gust com els seus quadros—: la música de 'n Grant... la lletra de un poeta adotzenat. En un escenari tan petit no hi ha ambient perque la concepció del artista resulti. Queda necessariament empetitida.

* * *

De todas maneras la Sala Mercé constituheix una curiositat barcelonina, que per lo módich de son preu d' entrada está al alcans de todas las fortunas.

No sé, si dat el seu carácter religiós, algun prelat se decidirá á concedir algunas indulgencias als que la visitin.

Lo que sí 'm consta, perque ho vaig veure, es que 'l día de la inauguració una senyora al sortir, anava tota adelarada buscant la pica de l' aygua beneyta.

Consell de amich:

—No sé si atribuir als cambis bruscos de temperatura aquests dolors que sento á las camas. Será reumatisme, y, francament, m' he medicat molt y á penas puch caminar. Ja no sé que pendre.

L' amich:—Home, no t' apuris, es molt senzill: pren el tranvía.

En un judici oral:

El president:—¿Cóm se diu el testimoni?

El testimoni:—Pere Ríos.

El president:—¿Professió?

El testimoni:—Cap.

El president:—Y donchs ¿de qué viu vosté?

El testimoni:—Visch de miracle.

A LO INSERTAT EN L' NÚMERO 1346.

- 1.ª XARADA.—*En-gres ca do re-ta.*
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La canci3n del ndufrago.*
- 3.ª CONVERSA.—*Lola.*
- 4.ª GEROGLÍFICH.—*Con mes escarolas, mes fullas.*

XARADA

La quart-tres fúnebre
segá la vida
de la total
d' un amich meu,

OBSERVACIÓ JUSTA

—Jo que porto fetas ja
setanta dugas conquistas,
les ben extrany qu' en Franquesa
no m' haji incl3s á las llistas!

que la estimava
com una-dugas
juntada ab tres.
Als molts pochs días
d' arreplegarla
y prima-dos
d' assegurar
el seu pervindre,
testá en pro d' ella
lloguers y un camp.
Aix3 demostra
que la infecundia
si es un senyal
es errador.
Que un xorch pot tindre
plé 'l cor de ganas
d' estimá á doll.

J. COSTA POMÉS

ANAGRAMA

—Pero dona, ahont té 'ls tot
—Y aix3 que vol dir? Qué passa?
—C3m es que li han dat á plassa
el total tan passadot?

J. M. PISSARRA

TRENCA-CLOSCAS

D.ª ROSETA LLIS
DENIA

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas
lo títul d' una sarsuela castellana.

ENRICH DOMENECH

L3GOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Poble.
- 2 5 3 2 5 6 8.—Moble (plural).
- 4 6 7 7 2 5.—Joch.
- 7 7 2 4 6.—Part de la persona.
- 8 6 7 2.—Nom de dona.
- 7 2 8.—Article (plural).
- 3 6.—Nota.
- 4.—Consonant.
- 1 2.—Lletra.
- 2 1 2.—Animal.
- 3 2 7 7.—Eyna.
- 3 2 5 6 2.—Nom de dona.
- 7 7 6 3 2 8.—Eyna (plural).
- 4 5 2 3 2 4 2.—Temps de verb.
- 4 5 6 7 7 2 4 2.—

ANTONI CARARACH

ROMBO

1.ª ratlla, consonant.—2.ª, classe de gorra.—3.ª, temps
de verb que indica silenci.—4.ª, poblaci3 catalana.—5.ª,
temps de verb que indica xivarri.—6.ª, nom de dona.—
7.ª, vocal.

UN LLANCERO

GEROGLÍFICH

×
San Fernando
A A A
A
Montjuich
A

F. JOANET

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2

Ultimas publicaciones

Psicologia y literatura, por Rafael Altamira. Ptas. 3

Doña «Abulia», por Ricardo Carreras. Ptas. 3
(De la BIBLIOTECA DE NOVELISTAS DEL SIGLO XX)

Los frailes en España, por Luis Morote. Ptas. 3

Concepto de la sociologia y un estudio sobre los deberes de la riqueza, por G. de Azcárate. Ptas. 0'75

Joventut. Drama de Ignasi Iglesias. Ptas. 1

Hojas de la vida POR SANTIAGO RUSIÑOL
Ptas. 0'75

Talonaris pera la RIFA DE NADAL

De 25, 50 y 100 fulls perfectament numerats, taladrats y enquadernats

Els corresponsals y llibreters que desitjin adquirir al engros ó á la menuda **TALONARIS DE LA RIFA**, poden dirigir-se indistintament á la Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, número 20, ó á la secció de **Objectes d'escriptori y Llibres ratllats** que ab el títul de

BAZAR DE LA UNION

hi ha instalada en el carrer de la Unió, número 3

¡Ja hi som! — ¡¡ ANY XVII de sa publicació !!

PREPÀRINSE

ALMANACH DE
LA ESQUELLA
DE LA TORRATXA
PERA 1905

Está per sortir el mes popular dels Almanachs.

SORTIRÁ AVIAT

Se vendrá á UNA PESSETA COM SEMPRES

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibranses del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

EN EL TERRENO DE LA CONFIANSA

—¡Mírate'!l... Ja hi trobat el vestit que 'm convé per aquest hivern.
—Ara no mes li falta trobar... un *primo* que li pagui.